

Antwoord

van Gedeputeerde Staten op vragen van

G.A. van de Breevaart (CU&SGP), S. Özkaya (GL), F.J. Hoogendam (SP)
en M. Çelik (DENK)
(d.d. 23 december 2020)

Nummer
3710

Onderwerp
Proces o.a. rondom Windpark Spui

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Enkele regio's hebben in het RES proces aangegeven de duurzame opwek van energie mede te willen realiseren d.m.v. windmolenparken. Als Provinciale fracties hebben we op dit moment weinig concreet in beeld wat de impact van windmolens is. Dat geldt voor verschillende onderdelen. Aangezien we in Nederland, maar ook in het buitenland al enkele jaren ervaring hebben opgedaan met de ontwikkeling van(bestaande) windparken zou er voldoende informatie aanwezig kunnen zijn voor een scherp beeld op de effecten. Alvorens besluitvorming voor eventuele nieuwe parken gaat plaatsvinden moet dat beeld bij PS maar ook bij de regio's scherp aanwezig zijn, vinden wij.

Oftewel, onderstaande vragen willen we graag stellen omdat we denken dat o.a. onze fractie daar in de besluitvorming haar voordeel mee zou kunnen doen voor mens, dier, natuur en milieu.

1. *Kan GS aangeven welke inhoud de klachten hebben (graag een overzicht in categorieën)?*

Antwoord

De klachten rondom windpark Spui zijn als volgt te categoriseren:

- Het overgrote deel van de klachten en meldingen hebben betrekking op geluidhinder,
- Een beperkt aantal klachten en meldingen (3,5%) heeft betrekking op hinder vanwege slagschaduw met name op momenten dat de zon laag staat (voor- en najaar),
- In de beginperiode is een 3-tal keren melding gedaan van lichthinder van de (luchtvaart) signaallampen.

Een veelgehoorde klacht is dat het klagen geen zin heeft. Of dat klachten niet worden beantwoord, geen actie op wordt ondernomen, dat het heel lang duurt voor er überhaupt reactie komt of dat de klacht als afgehandeld te boek staat, maar er geen echt antwoord op de klacht is gekomen.

2. *Kunt u met een inhoudelijk antwoord (onderbouwd met getallen) aangeven wat de het beeld is vanuit OZHZ als het gaat om de klachten en de afhandeling daarvan en de reacties vanuit de insprekers op de afhandeling van de klachten?*

Antwoord

Allereerst wil GS benadrukken dat zij en de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) zich niet herkennen in het beeld dat klachten rondom windpark Spui niet beantwoord worden. Er vindt altijd terugkoppeling plaats naar de melder van een klacht.

De klachten en meldingen over geluidhinder zijn vanaf de beginperiode dat het windpark operationeel was (april 2019) opgepakt en er zijn diverse akoestische onderzoeken uitgevoerd en geluidmetingen uitgevoerd op basis van de gestelde grenswaarden in de milieuvergunning. Daarbij is gebleken dat het windpark voldoet aan de gestelde eisen. Dit is steeds gecommuniceerd met de melders op verschillende wijzen zoals door middel van telefonische terugkoppeling en informatie op de speciale dossierpagina over windpark Spui op de website van OZHZ (<https://www.ozhz.nl/dossiers/geluid-door-windpark-spui/>). De categorieën slagschaduw en lichthinder zijn steeds direct opgepakt en heeft geleid tot het oplossen van de klacht binnen de gestelde normen.

Als antwoord op de vraag: Vanaf april 2019 tot op heden zijn 1080 klachten (alle categorieën) ingediend en geregistreerd bij OZHZ. 1035 meldingen handelen over ondervonden geluidoverlast en zijn ingediend door 39 verschillende personen.

Op basis van de ingediende klachten zijn in 2019 de diverse geluidmetingen uitgevoerd:

- Er is een vergelijkend achtergrondgeluidniveau onderzoek uitgevoerd. De resultaten van de uitgevoerde meting zijn vergeleken met die van 2018 toen er nog geen windturbinepark aanwezig was. De uitkomst was dat er een zeer beperkte toename van het achtergrondgeluidniveau is vastgesteld. Het onderzoek toont aan dat het achtergrondgeluidniveau zit rond en onder de 30 dB. Tevens is vastgesteld dat van laagfrequent geluid geen sprake is;
- Vanwege de overlastmeldingen is door een bureau gespecialiseerd in metingen bij windparken, een akoestisch rapport opgesteld en vervolgens een actuele meting uitgevoerd geheel conform de meetvoorschriften uit het activiteitenbesluit milieubeheer. Er is hier sprake van een prognose, omdat de voorschriften stellen dat de geldende geluidnormen bepaald worden over een kalenderjaar en daarvan is nog steeds geen sprake. Het geluidonderzoek toonde aan dat voldaan zal worden aan de gestelde geluidnormen ter plaatse van geluidgevoelige bestemmingen (woningen).

De exploitant van windpark Spui, Klein Piershil BV, heeft de kalenderjaargegevens over 2019 aangeleverd. Beoordeling door OZHZ leerde dat over 2019 ruimschoots voldaan werd aan de wettelijke normen. Voor het kalenderjaar 2020 zal dit ook gedaan worden.

De melders van klachten over slagschaduw voelen zich gehoord, omdat naar aanleiding daarvan ook concrete maatregelen zijn genomen. De mensen die klagen over geluidhinder zijn minder tevreden over de afhandeling, omdat de geluidsmetingen aantonen dat de windmolens weliswaar hoorbaar zijn, maar wel voldoen aan de wettelijke normen. De melders gaan uit van de situatie voor de bouw van het windpark toen er alleen "polder geluiden" te horen waren. Door de komst van het

windturbinepark is het niveau van omgevingsgeluid licht toegenomen. Dat het windpark voldoet aan de geluidsnormen wil niet zeggen dat er geen toename is van geluid in de omgeving van het windpark.

3. *Zitten tussen de klachten ook klachten over gezondheidseffecten? Zo ja, wat is er met die klachten gedaan? Hebben er aanvullende onderzoeken plaatsgevonden als gevolg daarvan? En zo ja, welke?*

Antwoord

Er zitten geen klachten of meldingen bij die expliciet handelen over gezondheidseffecten.

4. *Is GS op de hoogte van de klachten, het onderzoek en de deeloplossingen betreffende de windmolens bij Houten? In hoeverre is GS bereid te kijken of er iets vergelijkbaars aan de hand zou kunnen zijn bij Windpark Spui?*

Antwoord

Ja, GS is op de hoogte van de klachten bij het windpark in Houten, de oplossingen die zijn toegepast en de uitkomsten van onder andere het belevingsonderzoek dat door de Universiteit van Utrecht is gedaan. Ten aanzien van geluidsoverlast is voor het windpark Houten gekeken naar twee oplossingen: aanbrengen van uilenveren op de wieken en aanpassen van het draairegime, waarbij meer draaiuren overdag werden toegestaan ten gunste van de draaiuren in de nacht dan in de vergunning was bepaald. Uit een belevingsonderzoek door de Universiteit van Utrecht bleek dat de ervaren overlast door deze maatregelen niet minder werd. Uiteindelijk draait het windpark nu volgens het draairegime uit de vergunning.

GS is bereid om vanuit de ervaringen van het windpark in Houten te kijken naar windpark Spui. Daarbij is het goed is om te weten dat er verschillen zijn tussen beide windparken. Zo wijkt de vergunning voor het windpark Houten sterk af van die van windpark Spui. De vergunningverlening van windpark Houten is niet verleend op basis van het Activiteitenbesluit, omdat die toen nog niet van kracht was. Verder zijn de turbines van windpark Houten ouder van bij windpark Spui wat van invloed kan zijn op de hoeveelheid geluid dat de turbines veroorzaken.

5. *Als er onderzoeken op het onderdeel gezondheidseffecten hebben plaatsgevonden (in Nederland of daarbuiten), wat waren daar de resultaten van?*
6. *Is GS op de hoogte van lopende onderzoeken in binnen en buitenland als het gaat om (gezondheids)effecten? En zo ja, wanneer worden er onderzoeksresultaten verwacht?*

Antwoord vraag 5 en 6

Zoals in de commissievergadering van 25 november jl. en de Statenvergadering van 16 december jl. geantwoord is er literatuurstudie gedaan naar gezondheidseffecten, waaruit blijkt dat in binnen- en buitenland al diverse onderzoeken zijn gedaan over gezondheidseffecten van windturbines op omwonenden. Het RIVM heeft eind oktober een actualisatie van de onderzoeken gepubliceerd: Health effects related to wind turbine sound: an update (2020-0150 op rivm.nl; een Nederlandse vertaling is in de maak).

Uit de literatuurstudie blijkt dat hinder optreedt als gevolg van geluid: met de hoorbaarheid van het geluid neemt ook de ervaren overlast toe. Uit de literatuur bleek niet dat het zogeheten 'laagfrequent geluid' (lage tonen) van windturbines voor (extra) hinder zorgt in vergelijking met gewoon geluid. Voor gezondheidseffecten van het geluid van windturbines, zoals slaapverstoring, slapeloosheid en hart- en vaatziekten, zijn de resultaten van wetenschappelijk onderzoek niet eenduidig: deze effecten hangen niet duidelijk samen met het geluidniveau, maar soms wel met de ervaren hinder. Deze resultaten onderbouwen de eerdere conclusies van een vergelijkbare opdracht drie jaar geleden.

Uit het literatuuronderzoek van het RIVM blijkt dat omwonenden minder hinder ervaren van de windturbines als ze betrokken waren bij de plaatsing ervan. Door mee te kunnen denken over de plaatsing en de balans tussen kosten en baten, ervaren omwonenden minder hinder. Het is daarom belangrijk dat zorgen serieus worden genomen en mensen worden betrokken bij het proces om windturbines te plaatsen.

De Provincie Friesland wil een onderzoek naar de effecten op de gezondheid starten rondom windpark Nij Hiddum-Houw. Op dit moment bekijken zij de manier waarop zij dit onderzoek het beste kunnen opzetten. De gemeenten Borger-Odoorn, Aa en Hunze, Coevorden, Emmen en Stadskanaal zijn gestart met geluidsmetingen voor windpark De Drentse Monden en Oostermoer. Zij verzamelen data op verschillende plekken rondom het windpark. Het windpark is nu in aanbouw. Door nu al te meten, verzamelen ze gegevens over geluid voor, tijdens en na de bouw en ingebruikname van het windpark. De analyse volgt na in gebruik name van het windpark. Het gaat hier alleen om geluidsonderzoek, dat desgewenst wel gedeeld kan worden met eventuele gezondheidsonderzoeken. De uitkomsten van de geluidsmetingen en de resultaten van blijvende monitoring van het geluidsniveau, kunnen op die manier een waardevolle bijdrage leveren aan grootschalig wetenschappelijk gezondheidsonderzoek. Dit zijn allemaal onderzoeken die langere tijd, zelfs jaren duren, waardoor resultaten niet op korte termijn te verwachten zijn.

Het RIVM stelt dit jaar een onderzoeksprogramma op over laagfrequent geluid (LFG) en gezondheidseffecten. Dit programma is overigens breder dan LFG bij windturbines.

7. *Is bij GS bekend wat de effecten zijn van horizontale trillingen van windmolens (bijvoorbeeld via fundatie)? En zo ja, wat kunnen die effecten zijn?*

Antwoord

In het rapport van het RIVM genoemd bij vraag 5 en 6, worden enkele onderzoeken aangehaald over de perceptie van trillingen van windturbines. Zeer laagfrequent geluid kan een gevoel van trilling veroorzaken. Het RIVM concludeert uit de verschillende onderzoeken dat trillingen die gemeten zijn in woningen op relatief grote afstand van een windpark (namelijk 2,5 tot 5 km) van een laag niveau zijn dat het onwaarschijnlijk is dat zij een ongunstig effect hebben.

8. *Is GS bereid om de resultaten van wetenschappelijke onderzoeken naar alle (gezondheids) effecten van windmolens te beoordelen wat en hoe van toepassing zou kunnen zijn voor Zuid-Holland?*

Antwoord

We volgen de publicatie van wetenschappelijke onderzoeken naar de effecten van windturbines op gezondheid op de voet en bespreken de gevolgen daarvan op landelijk niveau met andere provincies en het Rijk.

9. *Wat vindt GS van de 10-h-maatregel (afstand tussen windturbines en bewoning 10 maal de tiphoogte) die in Beieren (DUI) (sinds 2016) geldt als het gaat om afstand tussen woning en windmolens?*

Antwoord

Het is goed om te beseffen dat een afstandsnorm niet persé een betere bescherming biedt. In Nederland hebben we indertijd gekozen voor normering van geluidbelasting op de gevel. De normering beoogt de hinder te beperken en heeft, afhankelijk van de omstandigheden en turbinetype, gevolgen voor de afstand tot bebouwing. Daarnaast wordt de minimale afstand ook bepaald door de slagschaduw of het plaatsgebonden risico bij een woning. Door rekening te houden met verschillende omstandigheden kan de toepassing van geluidnormen veel preciezer zijn dan de toepassing van een afstandsnorm.

10. *Bent u bereid om de achtergrond van de 10-h-maatregel (wat ook standgehouden heeft in hoger beroep) te achterhalen en met ons te delen?*

Antwoord

Ja.

In Nederland kennen we het voorzorgsprincipe of -beginsel. Dat houdt in dat de overheid niet hoeft te wachten met het nemen van maatregelen totdat er onomstotelijk bewijs is geleverd van schadelijke effecten. Oftewel overheden kunnen afwijkende maatregelen nemen ten opzichte van de wet en regelgeving om de nog niet bewezen schadelijke effecten waar mogelijk te verminderen.

11. *Is dat voorzorgsbeginsel toegepast bij Windpark Spui? Waarom wel of niet?*

Antwoord

Provinciale Staten hebben indertijd bij de besluitvorming over windpark Spui geoordeeld dat er geen aanleiding was om vanuit het voorzorgsbeginsel dit park niet te plaatsen. Er zijn ook geen wetenschappelijke onderzoeken waaruit zou blijken dat windturbines een verhoogde kans op gezondheidsschade opleveren. Zoals als de literatuurstudie van de RIVM blijkt (zie ook het antwoord op vraag 5 en 6) is er geen eenduidige wetenschappelijke onderbouwing voor het ontstaan van verhoogde risico's op gezondheidsschade. Omwonenden worden beschermd door wettelijke normen tegen hinder door geluid en slagschaduw.

12. *Wat is de inhoudelijke reactie van GS als het gaat om het voorzorgsbeginsel toepassen op toekomstige windparken?*

Antwoord

Vanuit het voorzorgsbeginsel vindt GS het van belang om werk te maken van schone energie voor iedereen. Dat draagt namelijk bij aan het beperken van de risico's van klimaatverandering en luchtvervuiling. Vanuit het voorzorgsbeginsel worden strenge normen gehanteerd voor geluid en slagschaduw. In tegenstelling tot bijvoorbeeld

luchtvervuiling is het zo dat bij het beëindigen van de activiteit ook het effect (geluid en licht) direct verdwijnt.

Tijdens de ontwikkeling van windmolenparken lijkt het gangbaar dat er ook met de veiligheidsregio wordt gesproken over hoe risico's in te perken.

13. *Is er advies gevraagd bij de veiligheidsregio over de mogelijke risico's van windpark Spui en hoe daar het beste mee om te gaan in de ontwikkeling?*
14. *Als er advies is gevraagd of ontvangen, wat waren de adviezen van de veiligheidsregio? En wat is er in de praktijk met die adviezen gebeurd?*

Antwoord vraag 13 en 14

Ja, de veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid heeft zowel geadviseerd over het ontwerp-inpassingsplan als de ontwerp-omgevingsvergunning. Zij hebben daarbij gekeken naar externe veiligheid, brandveiligheid en overige milieuaspecten. Ten aanzien van externe veiligheid zag de veiligheidsregio in het vooroverleg geen aanleiding om advies uit te brengen. Toetsing van de omgevingsvergunning op brandveiligheid en overige milieuaspecten leidden niet tot op- of aanmerkingen.

Voor windpark Spui is een uitgebreide m.e.r.-procedure doorlopen waarin ook de (externe) veiligheidseffecten én de gezondheidseffecten van het windpark beschreven én getoetst zijn. Het onderzoek naar de milieueffecten is door de Commissie MER getoetst.

15. *In hoeverre wordt de veiligheidsregio betrokken bij nieuwe ontwikkelingen? En is die betrokkenheid adviserend of bepalend?*

Antwoord

De veiligheidsregio wordt in het vooroverleg als adviseur benaderd. Alle veiligheidsregio's in Zuid-Holland zijn bij de RES betrokken.

16. *Bent u bereid om aan de veiligheidsregio te vragen hoe zij aankijken tegen de 10-h-maatregel? Zou u die reactie aan PS willen verstrekken?*

Antwoord

De Veiligheidsregio heeft als taak het inventariseren en beheersen van risico's en het bestrijden van een ramp of incident. De veiligheidsregio toetst formeel alleen op (externe) veiligheid als gezondheidsaspect, niet op gezondheidseffecten als gevolg van geluid, luchtkwaliteit, slagschaduw, waterkwaliteit, bodemkwaliteit of iets dergelijks. Die toetsing gebeurt door de vergunningverlener.

